

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

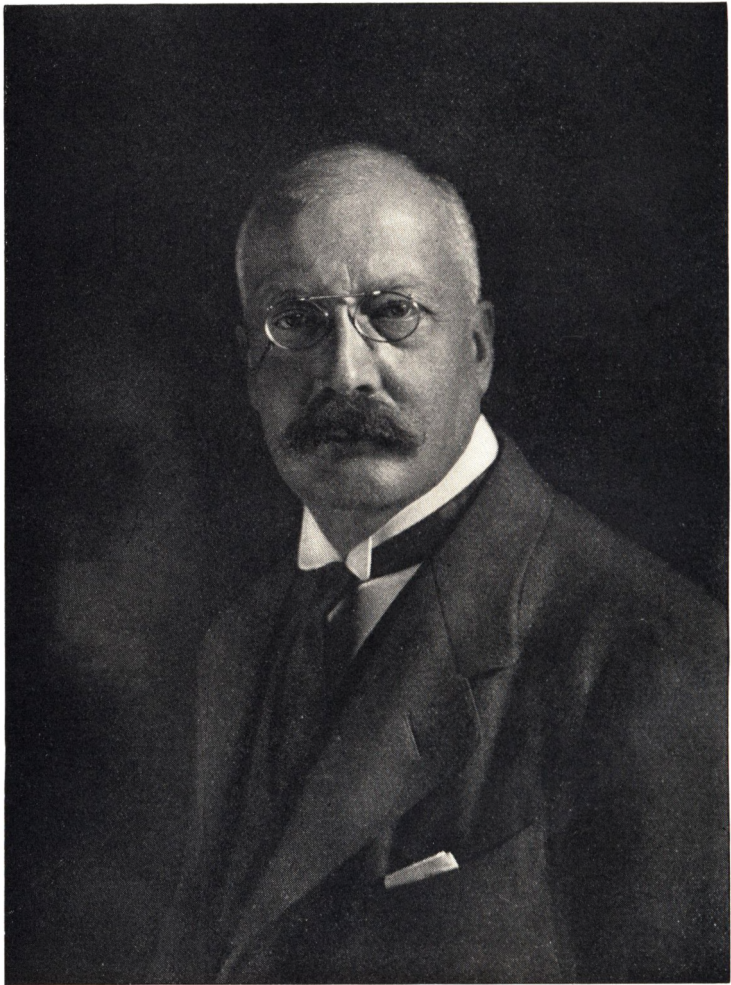
KAMMERHERRE HOFJÆGERMESTER
LENSGREVE
CHRISTIAN EINAR REVENTLOW

TIL

GREVSKABERNE REVENTLOW OG CHRISTIANSSEDE
OG BARONIET BRAHE-TROLLEBORG

1864—1929

KJØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S
MCMXXXI

KAMMERHERRE HOFJÆGERMESTER
LENSGREVE
CHRISTIAN EINAR REVENTLOW

TIL

GREVSKABERNE REVENTLOW OG CHRISTIANSSÆDE
OG BARONIET BRAHE-TROLLEBORG

1864—1929

KJØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S
MCMXXXI

Christian Einar Ferdinand Ludvig Eduard Greve Reventlow fødtes 18. Juli 1864 paa Pederstrup Slot (Lolland). Hans Forældre var Geheimekonferensraad, Kammerherre, Hofjægermester Ferdinand Carl Otto Greve Reventlow til Grevskaberne Reventlow og Christianssæde, til Baroniet Brahe-Trolleborg og de adelige Godser Ballegaard og Bøgeskov i Sundeved — og Benedicte Christiane Comtesse Reventlow. Af fem Børn, som fødtes i dette Ægteskab, var han det næstældste; alle hans Søskende døde smaa. Som Barn opholdt han sig skiftevis paa Pederstrup og Brahe-Trolleborg. Faderen døde pludselig den 11. September 1875, og Sønnen blev saaledes kun 11 Aar gammel Successor i Besiddelsen af Grevskabet Reventlow og Baroniet Brahe-Trolleborg samt Godserne Ballegaard og Bøgeskov, medens Moderen i Henhold til Testamente beholdt Grevskabet Christianssæde, indtil han opnaaede Myndighedsalderen. Under hans Mindreaarighed administreredes hans Besiddelser af Amtmand over Svendborg Amt Greve L. Brockenhus Schack samt Greverne Chr. Ditlev og Chr. Benedict Reventlow. Hans Formynder var Udenrigsminister, Lensbaron O. D. Rosenørn-Lehn. Som Dreng undervistes Grev Reventlow paa Brahe-Trolleborg, hvor hans Moder opholdt sig de første Aar efter Faderens Død. Hans første Lærer var Cand. theol. A. E. T. Königsfeldt, senere Sognepræst til Magleby og Holtug, og derefter Cand. theol. Levinsen, senere Præst ved de Classenske Boliger.

VI

I 1878 kom han til Herlufsholm, hvor han boede i Huset hos daværende Adjunkt, senere Overlærer H. Hoff, og fik privat Undervisning af Skolens Lærere. I 1881 blev han konfirmeret, forlod Herlufsholm og optoges derefter i Huset hos Kaptajn, daværende Folketingsmand for Færøerne Bærentzen i København, hos hvem han boede i 3 Aar og i dette Tidsrum havde en udmærket Vejleder og Lærer i Cand. theol. S. N. Th. Hansen, senere Præst i Søndre Kirkeby paa Falster, medens han fik Undervisning i Maling af Figurmaler P. Ilsted. Ledsaget af begge sine Lærere tiltraadte han i Novbr. 1885 sin første større Udenlandsrejse, der varede i to Aar. Turen gik først til Italien med et længere Vinterophold i Rom, derefter over Ægypten til Palæstina og Syrien, som Grev Reventlow i Løbet af en Maaned berejste i egen Karavane, Lilleasien, Grækenland og Tyrkiet. Efter et kort Sommerophold i Hjemmet rejste han til Skotland, England, Holland, Belgien og Frankrig med et længere Ophold i Tours for at tilegne sig Færdighed i det franske Sprog og besøgte derpaa Spanien og Portugal med en Udflugt til Marokko, Tanger og Tetuan. Over Ceuta vendte han i Sommeren 1887 gennem Spanien og Frankrig tilbage til Hjemmet. Om Efteraaret begav han sig, ledsaget af Figurmaler Vald. Kornerup og Cand. C. Krayenbühl til Dresden, hvor han tog Undervisning i Middelhøjtysk. I Tharand besøgte han Forstskolen og fortsatte derefter de forstlige Studier i Ecole forestière i Nancy. Hjemvendt i Foraaret 1888 begyndte han at lære Landvæsen paa Korselitze. Aaret efter blev han myndig, udnævntes til Hofjægermester og overtog sine Besiddelser samtidig med at Moderen ved Generalfuldmagt overdrog ham Bestyrelsen af Grevskabet Christianssæde, og han af sin Onkel, Grev Einar Reventlow købte Godset Pugerup i Skaane (solgt 1919). I samme for Grev Reventlow saa betydningsfulde Aar holdt han Bryllup med Agnes Margrethe Comtesse Moltke

VII

(født 31. Juli 1866 paa Tryggevælde), Datter af Joachim Richard Henry Greve Moltke til Antoinettesminde og Julie Charlotte Frederikke Westermann. I dette Ægteskab (opløst 26. Maj 1893) fødtes ham en Datter, Anne Ermegaard Abela (3. Juli 1890), gift 29. Okt. 1910 med Cand. jur., fh. preussisk Premierlieutenant Curt Ludwig Heinrich Georg Max Erdmann Eberhard Greve Haugwitz Hardenberg Reventlow.

Lensgreve Reventlow indgik 26. Nov. 1909 andet Ægteskab med Lucie-Maria Ludovika Anastasia Karola Hedevig Comtesse Haugwitz Hardenberg Reventlow (f. 24. Okt. 1884), Datter af fh. preussisk Major Eberhard Carl Paul Erdmann Emmanuel Greve Haugwitz Hardenberg Reventlow og Catinka Elisabeth Maximiliane Georgine Grevinde von Pappenheim. I dette Ægteskab havde Greven tre Børn: Benedicte Cathinka Hilda Suzanne Emilie Marie Margrethe Anastasia, f. 27. Maj 1911, Christian Ditlev Eberhard Preben Ferdinand, f. 20. Juni 1912 † 6. April 1928, og Comtesse Naka, f. 9. Maj 1920.

Til disse Grev Reventlows ydre Livsdata kan endnu føjes, at han 1907, 13. Febr., udnævntes til Ridder af Dannebrogordenen og 1921, 29. Septbr., til Kammerherre.

Lensgreve Reventlows Barndom og Ungdom prægedes af hans Moders utrættelige Omsorg for at give sin eneste Søn og Arvingen til store og vidtstrakte Besiddelser en grundig og alsidig Uddannelse og fremelske hans særlige Evner og Anlæg, der ikke gik i praktisk Retning, men fortrinsvis samlede sig om kunstneriske og boglige Interesser.

Lensgrevinde Benny Reventlow vil endnu huskes som en af sin Samtids mest sympatiske Skikkelser indenfor det danske Aristokrati. Mildhed, Velvilje og Forstaaelse overfor alle, uanset Rang og Stand, lyste ligesom ud af hendes ædle

VIII

harmoniske Træk og fredfyldte Væsen. Alle Fattige og Syge paa Godserne fandt Hjælp og Trøst hos hende. Skønt hun i de sidste Aar, længe før Alderen ellers plejer at melde sig, mest maatte sidde i sin Stol og bevæge sig, støttet til sin Stok, mistede hun ikke sit lyse Syn paa Livet og vedblev til sin Død, der indtraf paa hendes 59. Fødselsdag 17. Jan. 1893, at samle Mennesker om sig. Hendes tidlige Bortgang var for hendes Søn en dyb og varig Sorg, og naar han siden og ofte talte om hende, kunde han ikke finde et bedre Udtryk for hendes Væsen og Værd end et Ord af Bodenstedt, som ogsaa havde indprentet sig i hendes Bevidsthed.

Wer glücklich ist, der bringt das Glück,
Und nimmt es nicht im Leben!
Es kommt von ihm, und kehrt zurück
Zu ihm, der es gegeben.

Allerede som lille Dreng var det Grev Reventlows Lyst at tegne, særlig Dyr. Foruden P. Ilsted, var Otto Bache og V. Kornerup hans Lærere, dog tilegnede han sig ikke nogen bestemt Stil eller Manér, men uddannede sig ved Selvstudium efter Naturen. Under Titlen „Blyantsskitser fra mange Lande“, Kbhvn. 1890 (Text af S. N. Th. Hansen, hans Rejseledsager), udgav han en Række Blyantstegninger af sine Skitsebøger fra sin første store Udenlandsrejse. Af Kompositioner, han har tegnet, kan fremhæves en farvelagt Frise, forestillende de danske Konger til Hest fra Erik af Pomern til Kong Christian IX; den blev, især ved Kr. Zahrtmanns varme Fortale, erhvervet af Frederiksborg Museum. En Tid lang beskæftigede han sig med Lithografering. Paa Lithografiet „Hesteskue paa Brahe-Trolleborg“, udkommet 1904, har han tegnet Hestene og Hundene, hvorimod Landskabet og Figureerne skyldes Tom Petersen. Ligeledes har han lithograferet sin Tegning af Fuldblodshingsten „Geranium“ (1904) og senere et Par Tegninger forestillende Staldinteriører.

Forskellige af hans Hesteportræter er gengivne i „Hippologisk Tidsskrift“, og et Par Tegninger af Hunde i „Dansk Jagttidende“ og „Hunden“. I Kunstforeningen udstillede han efter Opfordring af Bestyrelsen et Udvalg af sine Tegninger.

Til Brug for Hundeopdrættere og Kynologer samlede og udgav han en saavidt mulig komplet Suite af Afbildninger af Hunderacer under Titlen Billeder af Racehundene, Haandbog for Hundevenner og Jægere (Kbh. 1891).

Indenfor et specielt Omraade af kunstneriske Ydelser hævede Grev Reventlow sig uomtvisteligt højt op over Dilettantismen, nemlig i Gengivelsen af Dyreskikkelsen. Lorentz Frølich anerkendte ham som en af vore mest fremragende og træfsikre Dyretegnere. Hans tidligere Lærer, Otto Bache, raadførte sig ofte med ham, naar han malede Heste, og har udtalt, at ingen som Grev Reventlow evnede at tegne en Hest i Spring set forfra. Mestre i Dyremaleriet som N. P. Mols og Th. Philipsen har givet deres uforbeholdne Beundring tilkende af Stregføringen i hans Tegninger af Heste. I Forbindelse hermed bør nævnes, at Grev Reventlow ogsaa var en passioneret Kolorist eller Farvelægger, og mange har gjort Brug af disse hans særlige Evner. Selv blandt vore bedste Dyremalere har ingen som han formaet at gengive Gravhundens Fysiognomi, dens pudsigt alvorlige, fiffige Udtryk, dens Benbygning, Muskulatur og Haarlag.

Som vor herhjemme maaske eneste virkelige Expert paa det historiske Kostumes Omraade og med sit grundige Kendskab til Hestetyper gennem Tiderne, var han i sine seneste Aar beskæftiget med at fremstille en Række Rytterbilleder fra Middelalderen til Nutiden, udførte i Akvarel paa Grundlag dels af hans store Samling af Billedværker og Tidsskriftet, dels af hvad han havde optegnet fra sine mange Besøg paa Museer og Privatsamlinger samt de spanske, østrigske og tyrkiske Stutterier, Forstudier til Detailler i Parade-

rustninger og baldyrede Skabrakker fra Kejser Maximilians Tid ned til den moderne engelske aristokratiske Sportsrytter. Dette Arbejde, som han med en Taalmodighed, Udholdenhed og en til det yderste gennemført Fordybelse i Detaillen paa det nærmeste fik gennemført efter den af ham lagte Plan, fortjente at blive bevaret for Eftertiden.

Hans Forkærlighed for Studiet af Kunstens Historie i Forbindelse med Forskninger paa det historiske Kostumes Omraade satte sig et smukt og blivende Minde i hans Billedværk under Titlen „Freskerne paa Slottet Malpaga, fremstillende Kong Christian I.s Besøg hos Colleoni“, København 1903, ledsaget af en beskrivende dansk og fransk Text og helt bekostet af ham selv.

Værkets Fremkomst var foranlediget ved at den herværende franske Gesandt J. J. Jusserand i Foraaret 1901 havde henvendt hans Opmærksomhed paa disse Fresker, der maatte have særlig Interesse for Danmark, og om hvilke der allerede forelaa en Monografi paa Italiensk: „Il Castello di Malpaga e li sue pitture“ af Carlo Fumagalli (3. Udg. 1901, Milano), hvis Reproduktioner af Freskerne saavel i Henseende til Tydelighed som til Formatets Størrelse lod meget tilbage at ønske. Grev Reventlow besluttede derfor i Jan. 1902 at tage Freskerne i Øjesyn for om muligt at tilvejebringe Gengivelser af disse, der kunde gøre Fyldest ved Studiebrug. Under sit Ophold i Bergamo, i hvis umiddelbare Nærhed Slottet Malpaga ligger, gik Grev Reventlow med sin kunstneriske Indsigt og vanlige Grundighed i Gang med den ingenlunde lette Opgave. Af en dygtig Fotograf i Byen lod han tage Plader af samtlige Fresker i den gunstigst mulige Belysning. Paa matte Kopier eftergik han i Dagens skiftende Lys Konturerne paa det omhyggeligste og lod de saaledes prøvede Gengivelser fotografere, som skulde tjene til Reproduktion i Lystryk. Under Fremstillingen af disse i Pacht & Crones Etablissement overvaagede og udførte han selv Retoucheringen.

Textbeskrivelsen, der paa hvert Punkt røber hans skarpe kunstneriske og historisk forstaaende Blik, maa siges at være udtømmende og i sin Art mønstergyldig. Ved at undersøge den ottende Freske, der fremstiller Danskernes Afrejse, kom den erfarne Kostumekender til det Resultat, at Colleoni og flere af hans Folk var iført en samtidig Klædning, medens de bortdragende Danske, hvis Figurer han, for at se sikkert, paa en Kopi absorberede ved at dække de tilbageblivendes med Farve, bar en Dragt, der kom overens med den i Kostumeværker fra o. 1520 fremstillede. Omkring dette Aar, hævdede han, og uden Tvivl rigtigt, maatte Freskerne være malede, og at de, som tidligere formodet, skyldes den af den brescianske Skole udgaaede fremragende Kunstner Girolamo Romanini, og er udført paa Bestilling af Colleonis Datter Orsina Martinengo, som ønskede at skabe et varigt Minde om den danske Konges Besøg paa Slottet.

Værket blev baade for sine ypperlige Gengivelser i Tværfolio-Format, der tillader at se de mindste Enkeltheder, og den beskrivende Text meget anerkendende omtalt af hjemlige og fremmede ansete Kunstanmeldere.

Der var i Lensgreve Reventlow ikke blot Stof til en Kunstner, men ogsaa til en Videnskabsmand ved den ham iboende Evne til Erkendelse og Grundighed. Der er saaledes ikke Tvivl om, at hans planlagte Værk om Dyrefremstillingen i Kunsten gennem Tiderne, hvortil han havde samlet et stort Materiale fra Museer og Samlinger rundtom i Verden, endog fra gamle sicilianske Mønter, vilde være bleven af særlig Værdi, fordi han tillige var saa nøje fortrolig med den levende Model, særlig Hestens og Hundens Exterior, Benbygning og Muskulatur. De faa Interesserede, for hvem han mundtlig udviklede sit retrospektive kritiske Syn paa Dyrefremstillingen, f. Ex. hans Paapegen af Thorvaldsens yderst svage og stereotype Markering af Hestens Muskulatur i dens forskellige Stillinger, vil beklage, at han ikke naaede videre end til Forarbejder.

XII

Ogsaa paa det biologiske Omraade indenfor de racerene Husdyr sad han inde med stor Viden, hvad der, for kun at nævne ét Navn, anerkendtes af en saa betydelig Autoritet i Hesteavl og Hestens Ydrelære som den afdøde Veterinær G. Sand. I lang Tid omgikkes han med Planer til at skrive det Frederiksborgske Stutteris Historie paa Grundlag af de bevarede Stutteribøger for hver enkel Vang, for at klarlægge Aarsagerne til dets Uddøen. I de Paralleler, han paa Grundlag af disse Studier drog med Mennesket indenfor sluttede Samfundsklasser (det holstenske Ridderskab) og isolerede Plantegrupper med lignende tvungen Indavl, uden Tilførsel af nye Elementer med deraf følgende Goldhed og Degenerationsfænomener, Defekter som Hvidfødthed (Albino), røbede han utvivlsomt Glimt af geniale Syner.

Efter sin Oldefader Statsministerens Forbillede virkede han med stor Iver for Husdyrenes Forædling, bl. a. ved at stifte den i 1890 dannede „Forening til Køre- og Ridehestavlens Fremme i Fyens Stift“, hvis Formand han var til sin Død. Ligesaa længe afholdtes det aarlige Hesteskuue paa Brahe-Trolleborg, en Begivenhed, hvorom er bevaret et smukt Minde i det førnævnte Lithografi, paa hvilket man vil genkende mange, nu afdøde fynske Godsejeres og Hesteopdrætteres Ansigter. Til Hesteskuuet udsatte han for det bedste Føl en Ærespræmie, et Sølvbæger, i hvilket efter hans Tegning var indgraveret en Hoppe med Føl. Ved disse Møder udfoldede Lensgreve Reventlow en storstilet Gæstfrihed, der i sin Art og i hans Aand aldrig kommer igen herhjemme.

Ligesom Faderen var han længe stærkt interesseret i Væddeløb og holdt en mindre Væddeløbsstald, som paa Grund af Forholdene var stationeret i Tyskland. Hjemme og ude vandt han flere Løb, i 1906 Grosser Preis von Hamburg.

Iblandt de hjemlige Hestevæddeløb var det saakaldte

XIII

Reventlowløb stærkt besøgt; til dette udsatte Lensgreve Reventlow i mange Aar en Sølvpokal som Præmie.

Ogsaa for Udviklingen af Racehundene ydede han længe gennem sit Hundestutteri paa Brahe-Trolleborg den betydeligste Indsats herhjemme.

Lensgreve Reventlow elskede Naturen med alt, hvad der rørte sig i den, og i Timevis kunde han gennem sin Kikkert studere Dyre- og Fuglelivet. Udbyttet af sine fintmærkede Iagttagelser meddelte han i forskellige Artikler til tyske Jagtblade, bl. a. om Raadyrets Færd og Væsen, ligesom han har skrevet om Storkenes daglige Liv paa Brahe-Trolleborg. Den Forsorg og Omtanke, han viste alle Dyr omkring sig, vidnede om hans dybe Forstaaelse for deres Vel og Ve.

Med sin fra Fædrene nedarvede Forkærlighed for Landlivet viste han, altid i Pietetens Spor, sine Besiddelser baade paa Fyen og Lolland, baade i stort og smaat, en varm Interesse. Begge Steder tilbagekøbte han en Del Jordegods, som paa Grund af Beliggenheden ikke burde have været afhændet, saaledes paa Baroniet 8 Bøndergaarde. I hans Tid ombyggedes flere Gaarde. I Sommeren 1900 brændte ved et Lynnedslag største Delen af Brahe-Trolleborgs Avlsbygninger, opførte 1655 af Kai Lykke. De Aaret efter med Bevarelse af de gamle Ydermure genopførte Bygninger blev efter en gammel Tegning ved Arkitekt Viggo Dahl saavidt muligt ført tilbage til deres oprindelige Skikkelse. Brændegaard Ladegaard, der 1902 lagdes i Aske, blev ligeledes genopført. Det samme gælder et af Grev Ludvig Reventlows industrielle Anlæg fra 1790, Garveriet ved Brahe-Trolleborg.

Beklageligvis fik Grev Reventlow ikke virkeliggjort sine Planer til at befri Brahe-Trolleborgs Hovedbygning for de mest skæmmende Spor af en i hans tidlige Barndom foretaget plump og smagløs Ombygning, dog naaede han at se den Del af Klosterfløjen, der rummer det gamle Refek-

XIV

torium og den smukke Spisestue, genskabt (1920). Fraterbrønden og Pumpeværket i Slotsgaarden lod han fremstille efter sin omhyggelige Gengivelse af en i Musæet i Cluny opstillet Brønd. Paa Lolland lod han i 1892 Tirsted Kirke med en Bekostning af 50,000 Kr. underkaste en gennemgribende, sagkyndig Restavrering.

Det værdifuldeste Udslag af Grev Reventlows Bestræbelser for at føre de gode Traditioner videre, er maaske hans Omsorg for Skovene paa de fædrene Besiddelser, hvorom der foreligger følgende Udtalelser af Forsthistorikeren Prof. A. Oppermann.

„I det danske Skovbrugs Historie møder Navnet Reventlow os allerede for 250 Aar tilbage, da Storkansler Reventlow afløste V. J. Hahn som Overjægermester og siden blev efterfulgt af sin Søn Grev Chr. Ditlev Reventlow, hvis Brevbøger viser, at han var en virksom Talsmand for Fred og Orden i Kronens Skove. Højest staar dog Navnet Christian Ditlev Frederik Reventlow, Danmarks ypperste Forstmand, lige fremragende som Chef for Rentekammeret, som praktisk Skovbruger og som videnskabelig Forsker.“

„Retten til Besiddelse af de Reventlowske Godser var for Lensgreve Reventlows Opfattelse knyttet sammen med en Pligt til at værne om Traditionen fra den Tid, hvor Statsministeren og hans Broder Grev Ludvig Reventlow grundlagde et ordnet Skovbrug. Han fandt her en talentfuld Medarbejder i Skovrider Elers Koch, hvis Fremstilling af Brahetrolleborg Skovdistrikts Udvikling gennem hundrede Aar hører til de betydeligste Arbejder indenfor vort Skovbrugs økonomisk-historiske Literatur, og ved Løsningen af de vanskelige Opgaver, der forelaa, da Februarstormen 1894 havde hærget Baroniets Naaleskove, handlede Grev Reventlow i Overensstemmelse med, hvad C. V. Oppermann har udtalt for henvend 100 Aar siden: „hvor Skov-Eieren veed at vurdere ethvert Forslag, og, efter at have bifaldet det,

med Forkjærlighed for Skovene understøtter det paa det kraftigste — der ville Privatskovene i de fleste Tilfælde ikke staae tilbage for Statsskovene, naar Bestyreren nogenlunde er, hvad han bør være.“ — Med nænsom Haand og kunstnerisk Sans fredede Grev Reventlow om de gamle, minderige Bygninger Bremerhus og Ditlefslyst, og om Storskoven i Ludvigshave der endnu er præget af Statsministerens Pleje. Paa samme Tid fortsatte han offervillig sine Forfædres Arbejde paa at udvide Brahe-Trolleborg Distrikt ved nye Skovanlæg paa magre Jorder, til Gavn for Efterverdenen, og sin Interesse for den videnskabelige Forskning viste han ved, gæstfrit at give Statens forstlige Forsøgsvæsen Adgang til at følge de værdifulde Bevoksninger med Maaling og anden Undersøgelse.“

Grev Reventlows historiske Sans samlede sig med Aarene i stigende Grad om Personforskningen, Adelshistorien og særlig hans berømmelige Slægts Fortid. Endnu saa sent som i 1890, da jeg første Gang besøgte Brahe-Trolleborg, Pederstrup og Christianssæde, var Traditionerne fra Statsminister Christian Ditlev Reventlow og hans Broder Grev Johan Ludvig, Bonde- og Børnevennen, endnu bevaret. Den Gang levede endnu, aandsfrisk og livlig interesseret, Lensgreve Reventlows Faster, den 84aarige Comtesse Malvine Reventlow, der daglig havde færdedes sammen med Statsminister Reventlow og hans Søster Grevinde Louise Stolberg paa Pederstrup, indtil begges Død henholdsvis 1827 og 1824. Stærk og rig i sine Minder kommenterede hun mundtlig de Breve, jeg efterhaanden, som de kom for Dagen fra glemte Skjul, maatte læse højt for hende, og navnlig fangedes hendes Interesse af det Frierbrev, Baggesen strax efter sin første Hustru Sophie von Hallers Død havde rettet til hendes tidligt afdøde Moder, den yndefulde Benedicte von Qualen, og dennes klogt og behersket afvisende Svar paa hans smagløse Tilnærmelse.

XVI

Unægtelig voldte det mig i Begyndelsen lidt Hovedbrud at finde ud af det saare indviklede Slægtskabsforhold mellem alle de Medlemmer af den én Gang saa talrige Familie, der var samlet paa Brahe-Trolleborg til Barnedaab den Sommerdag for fyrretyve Aar siden, da dette Slægtshjem aabnede sig for mig, og hvor alle, Gamle og Unge, kom mig, den unge og ukendte fremmede, i Møde med den største Velvilje og Elskværdighed.

Lensgreve Reventlow var utrættelig i at efterkomme min Anmodning om at lade fremdrage og samle fra Trolleborg, Pederstrup, Christianssæde og Sandbjerg alle i mangfoldige Gemmer, Chatoller, Kommoder og Kasser i Stuerne og paa Lofterne spredte, gemte og glemte Familiebreve. Efterhaanden fremstod der en i Omfang imponerende og særlig i Henseende til Privatkorrespondancer fra Slutningen af det 18. og Begyndelsen af det 19. Aarhundrede herhjemme enestaaende Samling, som ved Grev Reventlows Forsorg opstilledes i et, den ny Godsinspektørbolig paa Trolleborg tilbygget Taarn i tre Etager, efter Forbilledet fra Landsarkivet paa Jagtvejen indrettet med ildfast Indgangsdør og Jerntremmegulve.

Det oprindeligt til 4 Bind beregnede slægtshistoriske Værk under den rummelige Titel „Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds“ voksede fra 1893—1917 til 9 Bind, efterhaanden som der ikke alene herhjemme, i beslægtede Familiers Brevgemmer, navnlig Holsteinborg, men ogsaa i Holsten, saasom Altenhof, hvor forskellige Brevskifter ved Laan fra den rejsende, familieinteresserede Comtesse Catharine Stolberg var havnet, og fra det Schimmelmansske Arkiv paa Ahrensburg, ja endog i Tyskland (det hertugelige augustenburgske Arkiv paa Primkenau) fremdroges Brevstof, som stod i nærmere eller fjernere Forbindelse med de paa Trolleborg opbevarede Brevsamlinger. Lensgreve Reventlow, der ligesom Udgifveren ikke var blind for at Værket

XVII

paa denne Maade, særlig for Uindviede, maatte faa et vist Præg af Tilfældighed — han kaldte det spøgende „Reventlow-Magasinet“ — lod det i sit Vidsyn vokse og brede sig frit uden at hæmme det ved familieegoistisk Snæversyn. Med Henblik paa den forudgaaende beklagelige Tilintetgørelse af det Schimmelmanske Hovedarkiv og andre Exempler paa Vandalisme i lignende Retning forstod han, at det gjaldt at redde saa meget som muligt fra Ødelæggelse og Glemsel og gøre det almen tilgængeligt for Forskningen. Ligesaa klart saa han, at Kommenteringen af gamle Breve, der herhjemme i Modsætning til Tyskland var utrolig forsømt — man tænke blot paa de i alle Henseender mangelfulde Udgaver af Oehlenschlägers, Sibberns og H. C. Ørstedes Breve — krævede et dybtgaaende Studium ogsaa i andre, baade offentlige og private Arkiver og en stor Brevvexling, navnlig fordi det genealogiske og biografiske Kendskab til Personerne i den vidtforgrenede Reventlow-Bernstorff-Schimmelmann-Stolbergske Kreds og de utallige Mennesker, den kom i Berøring med, paa den Tid endnu var forbavsende ringe. Ved at tænke paa den mærkelige Liste, Statsminister Reventlow førte over „levende og afdøde Gode“, i hvilken bl. a findes Navnet paa en først langt om længe ved et tilfældigt Arkivfund identificeret fransk Sprog-mester her i Byen, der maa have været hans Lærer og hvis menneskelige Værd han satte lige med sine nærmeste, indsaa Lensgreve Reventlow, at enhver Oplysning før eller senere kunde komme til Nytte, ja endog vise sig at være af Betydning. Endelig var han ogsaa betænkt paa Nødvendigheden af et Generalregister, som skulde slutte hele Værket og først gøre det virkelig brugbart for alle, der beskæftiger sig med den Tids Personhistorie. En særlig Fortjeneste af Værket har han ved Tilvejebringelsen af det rige Billedstof, hvis Fremskaffelse hovedsagelig skyldes hans Sporsans og Hukommelse. Naar Udførelsen af Portræterne

XVIII

i Omtale af Værket oftere er bleven rosende fremhævet, deler Reproduktionsanstalten Æren herfor med Grev Reventlow, idet han, saavidt muligt efter Originalerne, gennemarbejdede Prøvetrykkene med den ham egne Omhu og kunstneriske Sans.

Ikke alene bekostede han Fremstillingen af hele Værket og de paakrævede Studierejser, f. Ex. Undersøgelser i Gleimstiftets Arkiv i Halberstadt og Digteren Hölty's Hjemegn i Hannover samt Arkivforskningerne vedrørende Grev Angiviller i Paris, men foranstaltede som et Slags Supplement til Værket Udgaven af det i Zürich bevarede Originalmanuskript til Lavaters Rejsedagbog fra Danmark (J. C. Lavaters Rejse til Danmark 1791, Kbhvn. 1896).

Udover dette foranledigede og bekostede han den af Dr. phil. Vilh. Lorenzen udgivne, værdifulde bygningshistoriske Bog „Rantzauske Borge og Herresæder i det 16. Aarhundrede“ (1912) efter den af Grev Reventlow paa Krengerup fundne saakaldte „Henrik Rantzaus Tavle“.

Gennem Aarene bevarede Grev Reventlow et venskabeligt Forhold til flere Kunstnere, som han stod i Samarbejde med. I første Række hans Ungdoms Lærer P. Ilsted, hvem han skattede meget og som endnu lige før hans Død glædede ham ved at fremstille de skønne Farveraderinger efter to af Grev Reventlows kæreste Familiebilleder, Graff's Portrætter fra 1783 af Grev Ludvig og Grevinde Sybille Reventlow, hvilket sidste Ilsted for mange Aar siden havde genskabt i dets oprindelige Skønhed og Ynde, efter med kyndig og nænsom Haand at have fjernet en til Ukendelighed grov Overmaling. Endvidere Tegneren Tom Petersen, hvis stille og sympatiske Personlighed Grev Reventlow satte stor Pris paa, og den udmærkede Dyrebilledhugger Laurits Jensen, for hvem Trolleborg frembød rig Lejlighed til

Studier efter levende Model, hvilket ogsaa var Tilfældet med Maleren Ad. Heinrich Hansen. Endelig bør nævnes Kr. Zahrtmann, Grevens Husfælle i hans Vinterbolig i Amaliegade, der altid i sin Omtale af ham ydede hans kunstneriske Stræben og menneskelige Egenskaber den varmeste Anerkendelse. I mange Aar var Arkitekt Viggo Dahl en kær Gæst paa Trolleborg udover sit Hverv som Grevens Arkitekt, hvis Virksomhed har sat mange blivende Spor i dels nye, dels af ham kyndigt og omsigtsfuldt restavrerede Bygninger paa Fyen og Lolland. Især bevarede fhv. Sognepræst C. W. Schiøpffe gennem mere end fyrretyve Aar, lige til Grevens Død, en trofast Hengivenhed for ham. Skønt Lensgreve Reventlow ikke blev, hvad man nu til Dags kalder en gammel Mand, levede han længe nok til ikke blot at overleve næsten hele den med hans Moder jævnnaarige Generation, for hvem Trolleborg var det kære, hyggelige Samlingssted, men ogsaa flere af de unge og yngste af Slægten, i hvis Rækker Døden gjorde ubarmhjertigt Indhug.

Af dem, der stod i Tjenesteforhold til ham, og som gav Livet omkring Trolleborg Slot et gammeldags, hyggeligt Præg, bør mindes Godsforvalter, Kancelliraad Lorentzen, hvis Fader før ham havde beklædt denne Stilling i mange Aar, et Mønster paa en pligtopfyldende og loyal Mand af den gamle Verden, og Gartner Eltzholtz, der i sin Gerning værdigt fulgte sin Fader, hvem Trolleborgs maleriske Anlæg skyldes. Begge døde efter lang og tro Tjeneste. Den tidligere nævnte, fremragende Forstmand Skovrider Elers Koch, som Menneske meget tiltalende ved sit friske, fornøjelige Væsen, bortkaldtes i sin bedste Alder, ligesaa ogsaa Overinspektør H. B. Jansen, der i en Aarrække styrede Grevens Besiddelser med stor Dygtighed og delte hans Sportsinteresser. Sammen med denne og Forf. af nærværende Mindeord foretog Greven i en Aarrække, indtil sit andet Giftermaal, aarligt en Rejse, særlig til Syden, Spanien, Afrika,

Italien, Grækenland, Tyrkiet og Lilleasien, hvor han genoplevede Ungdommens Indtryk fra sine Besøg i disse Lande.

Efter at have indgaaet sit andet Ægteskab, skulde det forundes ham med sit barnekære Sind at glæde sig ved Smaabørns Trivsel og Liv i de gamle Stuer.

Det var som om Lensgreve Reventlow med de tunge og bitre Prøvelser, der paalagdes ham i det sidste Aar før Dødens Komme, skulde betale sin Gæld til Skæbnen for alt hvad Livet i saa rigt Maal havde bragt ham af gode og lyse Erfaringer.

Aar før hans legemlige Sammenbrud indtraadte, var han, der nærmest kun havde kendt Medgang, bleven opfyldt af Bitterhed over Gennemførelsen af Loven om Lens og Stamhuses Ophævelse og især over den Hensynsløshed, hvormed den blev iværksat, og som siden skulde blive skæbnesvanger for Landets gamle Herregaardskultur.

Denne systematiske Forfølgelse af Lens- og Stamhusbesiddere maatte særlig gaa Grev Reventlow til Hjærte, fordi hans Slægt med store personlige Ofre var traadt i Spidsen for at skabe Selveje og aandelig Frigørelse for den Samfundsklasse, der nu gjorde Fællesskab med det Parti, som havde sat Lensadelens Udslettelse paa sit Program.

Al hans Lid stod nu til hans eneste Søn og Successor, hvis Fødsel han med sit stærkt udprægede, dynastisk-historiske Syn paa Slægtens Opretholdelse gennem Primogenituren havde hilst med saa dyb Glæde og Forventning.

Dette hans store Livshaab brast, da Døden bortrev Sønnen brat og uformodet faa Maaneder før denne vilde have fyldt sit sekstende Aar.

Dybt nedbøjet blev Lensgreve Reventlow ikke længe efter ramt af den pinefulde Sygdom, hvis Udgang maatte blive Døden. Han bar sin Skæbne med en Fatning og Taalmodighed, der vidnede om hvilken Sjælsstyrke han dybest gemte.

Det blev ham ikke forundt at dø i sit Hjem med alt, hvad

der var ham kendt og kært omkring sig. Paa Svendborg Amtssygehus, hvor han nød den omsorgsfuldeste Pleje, døde Lensgreve Christian Einar Reventlow den 2. Februar 1929.

Alle, der kom i Berøring med Lensgreve Christian Einar Reventlow, vil være enige om at fremhæve hans store Elskværdighed, Ligefremhed og Omgængelighed, hans milde, lyse Sind. Disse tiltalende Egenskaber var overhovedet et fælles Særkende for hans Slægt, som havde gjort den afholdt hjemme og ude, ligefra hans Stamfader Storkansler Conrad Reventlow, hvis Comitatus Reventlowiana allerede berømmes af Samtiden som en Arvedyd i Familien.

Enhver, der mødtes med Grev Reventlow i en af hans mange Interesser, helst paa Tomandskaand og paa hans fædrene Jord, hvor han bedst overvandt en vis medfødt Forlegenhed eller Ufrihed, maatte anerkende hans Viden og især hans forbløffende tro Hukommelse for Mennesker og Fænomener i Fortid som i Nutid, fremfor alt hans til det mindste Ord paalidelige Gengivelser af Citater eller Udtalelser af andre og sig selv langt tilbage. Dog var og blev det forholdsvist faa, der naaede til en fuldtud retfærdig og fortjent Værdsættelse af denne tyste, fordringsløse og beskedne Mand, hvem det ikke var givet at kunne gøre sig gældende i en almindelig Debat.

Mange, der var indstillet paa en velvillig Opfattelse af hans Ejendommeligheder, naaede ikke til Erkendelsen af, at disse bundede i, at han var en af intensiv aandelig Slægtsarv præget Mand, modtagelig og frigjort paa mange Punkter, men til Dels stagneret paa andre Omraader, snart distræt, snart ligesom bjergetaget af en bestemt Idé.

Uagtet sin Aabenhed og Imødekommenhed overfor Men-

nesker gemte han dog en vis Skepsis, som sikkert havde nedfældet sig i ham allerede i Skoletiden paa Herlufsholm, hvor han som den unge Lensgreve snart var Genstand for Snobbers Smiger, snart for de yngre, stærkt demokratisk farvede Alumners bevidste Drillerier, som den forkælede og noget sære, men godmodige Dreng indbød til.

Den Karakteregenskab, der fremfor alle andre gav Lensgreve Reventlow et sjældent Værd som Menneske, var hans usvigelige Sandhedskærlighed, der i alle Livets Forhold gjorde ham ubestikkelig overfor enhver Fordel eller Vinding, selv den af ham mest attraaede, saasnart dens Opnaaelse blot fristede ham til at vige et Haarsbred fra Sandhedens fine, sikre Linje.

I national Henseende delte han den af Forfædrene nærede Forkærlighed for tysk Sprog og Aandsliv og deres Uvilje mod Frankrig som den store Revolutions og Samfundsomvæltnings Hjemsted. Blücher var hans Helt, og Arndts pompøse „Lied vom Feldmarschall“ et af hans Yndlingsdigte fra Drengesaarene. I sin Beundring for Heines Digtning, særlig den satiriske, som han delvis kunde udenad, kappedes han med Kejserinde Elisabeth. Walther von der Vogelweide, af hvem han paa Middelhøjtysk kunde citere mange Digte uden at snuble eller gøre Fejl, vedblev altid at være den Digter, der efter hans Mening havde fundet det smukkeste Udtryk for den enkle Naturfølelse.

En Aarrække før sin Død opgav Grev Reventlow at holde Hus i Hovedstaden og førte et tilbagetrukkent Liv paa Brahe-Trolleborg, hvis gammeldags Hygge og patriarkalske Præg han satte en Ære i at bevare. Hans Hjertensgodhed og Ligefremhed gjorde ham afholdt hos alle Beboere af hans udstrakte Besiddelser, særligt blandt dem, der tjente ham, ofte Søn efter Fader, Datter efter Moder, fordi han aldrig gav onde Ord, aldrig hovmodede sig og sørgede for dem

paa deres gamle Dage, mere rundeligt og hensynsfuldt, end det moderne Statsmaskineri.

Lensgreve Reventlow kendte især paa Fyen hvert Hus paa sine Fædres Jord, ved Vejen, i Skov og paa Mark med de sælsomme, af Baggeseu opfundne Navne, Genminder om Bondefrigørelsens store, lyse Dage, om Datidens Klassicisme og Naturfordybelse samt om dens Sværmeri for Sydhavs-idyllen. Han kunde med sin trofaste Erindring fortælle om Husenes Skæbne gennem Tiderne, om de Familier, der havde beboet dem ofte gennem flere Slægtled, og om deres Glæder og Sorger, han trolig havde fulgt gennem et halvt Aarhundrede. Med ham gik Egnens levende Historie, set i Sammenhæng som i Enkelthederne, til Graven. I Forudanselsen af den forestaaende Tilintetgørelse af de gamle Værdier, lod han for et Aarti siden fremstille tro og med hans kunstneriske og pietetsfulde Blik udvalgte Gengivelser af de gamle, idylliske Gaarde og Skoler, hvoraf et Udvalg findes i 9. Bind af nærværende Værk. For dette som for mange andre Udslag af hans historiske Sans vil en og anden i Eftertiden vide ham Tak.

Lige indtil sin Død var Grev Reventlow Medlem af Skolekommissionen og overværede Examinerne i Baroniets Skoler, „Sybillesminde“ i Gærup, „Ludvigsmind“ i Haagerup og „Wendtsmind“ i Grønderup. Hans store Kærlighed til Børn ytrede sig ved slige Lejligheder paa den mest hjertevindende Maade. Naar han talte til Skolebørnene paa sin jævne Vis, naar han tog dem op til sig, lyste hans Ansigt af stille Lune og det ham egne, venlige, barnlige Smil, og uvilkaarligt maatte man da tænke paa hans Frænde, den store Børneven, der mere end nogen anden Besidder har præget Brahe-Trolleborg.

En stor Dag for Lensgreve Reventlow var „Børnernes Juletræ“, som Regel en af de sidste Dage før Juleaften, hvor han samlede alle Sognets Skolebørn til Risengrød, Juletræ og Gaver og med Liv og Lyst tog Del i deres Leg.

XXIV

Naar man vandrede med Lensgreve Reventlow gennem Trolleborgs stille Skove og langs den store drømmende Sø med den hemmelighedsfulde sivkransede Holm, glemte man Vejen for at lytte til alt, hvad han vidste at berette af set, hørt og læst om henfarne Tider, om Rejseoplevelser eller Mennesker han havde kendt og bedømte med afgjort psykologisk Finsans, indtil man umærkelig ved Solnedgang var naaet over Højbroen ned til det gamle, hyggelige Slot, naar de første Lys tændtes.

De Kunstskatte og Slægtsminder, fremfor alt det i sin Art herhjemme enestaaende Familieportrætgalleri, som han havde værnet om og forøget, hans Samling af Billedværker og hans hippologiske Bibliotek, der ikke har sin Mage herhjemme, og ikke mindst hans Tegninger og Skitsebøger bør bevares fredet og samlet paa det Sted, der havde hele hans Hjerte, til varig Erindring om en af Danmarks sidste Herremænd, den fuldgode, mest slægtstro Ætling af Reventlowernes Stamme, den der, Søn efter Fader, i sig rummede Humanitetsidealet, og som har gjort den største og uegennyttigste Indsats i den danske Bondestands økonomiske og aandelige Rejsning.

18. Juli 1930.

Louis Bobé.

VED AFSLØRINGEN
AF
MINDESTENEN PAA BRAHETROLLEBORG
FOR
LENSGREVE
CHRISTIAN EINAR REVENTLOW
DEN 3. AUGUST 1930

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S
1931

VED AFSLØRINGEN AF MINDESTENEN PAA BRAHE-TROLLEBORG FOR LENS- GREVE CHRISTIAN EINAR REVENTLOW DEN 3. AUGUST 1930

I Brahetrolleborg Slotspark afsløredes Søndag den 3. August 1930 Mindestenen, rejst for den afdøde Lensgreve. Stenen er anbragt paa en Forhøjning nær ved Indgangen til Parken fra Landevejen; til højre for Indgangen, men uden for Parken, staar Støtten, der i 1888 afsløredes til Minde om Greve Johan Ludvig Reventlow. Ved begge Mindesmærker havde Sognets Beboere i Dagens Anledning henlagt smukke Blomsterpyrdelser, henholdsvis signerede „Brahetrolleborg Sogns Beboere — Baroniets Bønder“ og „Brahetrolleborg Sogns Beboere“.

Afsløringen af Mindestenen overværedes af henimod 500 Mennesker, og Forsamlingen bestod for Størstedelen af Sognets Beboere, Funktionærer og Arbejdere, særligt mange gamle, der havde staaet i den afdøde Lensgreves Tjeneste. Den fynske Adel og Godsejerstand var talrig repræsenteret: Lensgreverne Bille-Brahe-Selby, Stensgaard, Schaffalitzky de Muckadell, Arreskov, og Wedell, Wedellsborg, Grev Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Hvidkilde, Grev Haugwitz, Brendegaard. Kammerherre Sehestedt Juul, Ravnholt, Forpagter Mackeprang, Sandholt, Højesteretssagfører Martensen-Larsen, Landsretssagfører Gjørup, Arkitekt Viggo Dahl, København, Funktionærer fra de lollandske Godser og mange andre.

Højtideligheden indledes med Afsyngelsen af „Udrundne er de gamle Dage —“, og derefter holdt kgl. Ordenshistoriograf, Dr. phil. Louis Bobé følgende Mindetale:

„I Glorup Sognekirke læser vi en Indskrift, som Gaardens Ejer, Danmarks store Statsmand, Rigshofmester Christopher Walkendorff i det Aar 1599 har sat sig selv til Minde. Ordene lyder saaledes: „Jeg haver opbyggt Glorup og Kirken af ny, jeg haver bekommet alt Svinninge Sogn under Glorups Herskab, jeg haver ladet opsætte alle Stengærder om Glorups Fang. Af alt dette roser jeg mig intet, men takker Gud, at jeg haver regeret mine Tjenere i Fred, med Sagtmodighed og Kjærlighed. Gud ské Lov.“

Begreberne Herremandsvælde og Herskabsnaade tilhører en svunden Tid, men saalænge det falder i Enkeltmands Lod at byde, i de manges at lyde, vil den gamle Herremands Ord aldrig helt miste sin Gyldighed om Glæden ved at eje sine Underordnedes Hengivenhed. Altid vil det være forbundet med Tilfredsstillelse, med Lykkefølelse at skabe Velvillie og ikke Trods omkring sig i det daglige Liv. Ligesaa vist er det, at det gode Forhold mellem Bydende og Lydende er et Udslag af den gode Aand, der raader i Herskabets Hjem. Og som Herren er, saa følge hans Tjenere.

Skulde man nævne en Herremand paa Fyn i vore Dage, der med Sandhed kan siges at have levet i Christopher Walkendorffs Aand og kunde gøre hans Ord til sine, da véd vi alle, der er samlet her i denne Stund, ingen bedre, ingen fuldgyldigere at nævne end Lensgreve Christian Einar Reventlow. Alle tør vi vidne, at overalt hvor han færdedes paa sine store Besiddelser, hvor manges Vel og Ve, Sorg og Glæde var afhængig af ham, som ogsaa i sit Hjem og i Forholdet til enhver, han kom i Berøring med, levede han Livet i Fred, Sagtmodighed og Kjærlighed og vel at mærke ikke ud fra Svaghed og Bekvemmelighed, men som Frugten af Selvtugt og Villien til det Gode.

Derfor ejede han alle deres Hengivenhed og Tillid, som stod i hans Brød, derfor tjente de ham villigt og gerne, ofte Søn efter Fader, Datter efter Moder, fordi han aldrig gav onde Ord, der svider og nager, aldrig hovmodede sig, og fordi der blev sørget for dem paa deres gamle Dage, rundeligere og hensynsfuldere end i det moderne Statsmaskineri. Derfor mødte han, saa ofte han efter sit Vinterophold i Hovedstaden vendte tilbage til sine Besiddelser, overalt glade Miner og venlige Blikke, og for hver og en havde han et godt Ord eller Haandtryk. Vi, som har vandret med ham Sommer efter Sommer her ad disse kære Stier, som vi ikke kan tænke os uden ham, husker hans fordringsløse Færd, hans bramfri, trohjertede Hilsen til hver, kendt eller fremmed, der besøgte Slottets Park, som altid stod gæstfrit aaben for alle helt op til Slottets Mure. Her var ingen skillende Hegn eller skræmmende Afvisere. Brahetrolleborg har, saalænge man mindes, haft Ry for sin vidudstrakte Gæstfrihed, men aldrig større og mere fortjent end i Lensgreve Reventlows Tid, og som den vel næppe mere kommer igen i sin Art og i hans Aand, storstilet ved festlige Lejligheder, altid præget af Værtens Gæstemildhed og Vennesælhed, og ikke mindre hyggelig end i den snævre Kreds. For hans én Gang talrige Slægt, Gamle og Unge, var det et Fredens og Glædens Samlingssted. Hvem af os genlevende, der blot én Gang har været Grev Reventlows Gæst, har ikke gemt et venligt Minde om hans lyse Hjem, hans aabne Sind og Godhed.

Men som jeg tror med fuld Føje at kunne hævde, at Grev Reventlow ejede de to første Egenskaber, hin gamle Herremand priser, mener jeg ogsaa, at han var i Besiddelse af den tredje, sidste og største, Kærligheden, taget i Ordets bedste og dybeste Betydning, den intet Menneske kan undvære. Det var ikke Grev Reventlows Natur, og maaske evnede han det ikke, at give denne Følelse Udtryk i Ord, men den var altid tilstede som Bækken, der ofte rinder skjult, men altid

søger og fanger Lys og Sol igen. Saavist Kærlighed og Troskab hører uadskilleligt sammen, gemte han dybest inde Livets Ædelsten. Om Aarene havde skilt ham fra dem, han i unge Dage havde sluttet sig til, altid var man sikker paa hans Hjertes trofaste Hukommelse paa Glædens og Sorgens Skæbnedage. Det smukkeste ydre Udtryk fandt hans Hjertensgodhed i hans Kærlighed til Børn, ikke alene til sine egne, men til alle han mødte, og særlig paa sine Fædres Jord. Vi husker, hvorledes hans stille Lune, det barnlige Smil, der klædte ham saa godt, lyste, naar han tog et Barn op til sig under sine Besøg i Skolerne, og naar han ved Juletid paa Slottet, efter gammel smuk Skik samlede Sognets Børn og med Liv og Lyst tog Del i deres Lege. Men var sikkert alle, der kom i Berøring med Lensgreve Reventlow, enige om at skatte hans Ligefremhed og Imødekommenhed, thi Vejen til hans Hjerte var kort, naar Velvillie og Forstaaelse var til Stede, var det forholdsvis faa, der lærte at værdsætte, hvad denne tyste og fordringsløse Mand gemte af rige, for overfladisk Opfattelse skjulte Værdier af Viden, Iagttagelse og Erfaring. Mange Riger og Lande havde han gæstet og brugt sine Øjne godt; alt særmærket i Naturen og Folkelivet og dets Genfremstilling i Kunsten fængslede hans klare Nemme, og han gemte hvert Indtryk umisteligt i sin ganske sjældne Hukommelse. Paa sine Rejser havde han lært Taal- somhed overfor fremmede Folkeslags Trosælrdomme. Mangt et Visdomsord fra Østerland havde slaaet Rod i hans Hjerte; han havde læst Koranen med Flid og Eftertanke og var derigennem naaet til en herhjemme sjælden Forstaaelse og Retfærdighedsfølelse overfor det Folk, fra hvilken denne Lovbog er udgaaet. Der er et Ord i Koranen, som han satte højt og gerne anvendte: Sandheden er klar, men det falske er dunkelt. Hos Grev Reventlow var Sandhedserkendelse en stærk og stadig Trang i alle Forhold. Sandhedskærligheden var maaske det værdifuldeste Karaktertræk hos ham. Aldrig

har jeg truffet noget Menneske saa helt igennem sanddru som han, rede til at ofre hver Fordel, hver Vinding nok saa attraaet af ham og nok saa fristende i Verdens Øjne, naar dens Opnaaelse krævede den mindste Vigen fra Sandhedens traadfine Linie.

Sandhedssøgen, Sandhedserkendelse var ogsaa Ledemotivet i Grev Reventlows kunstneriske Stræben og Forskertrang. Og som vi alle véd, sad han inde med rige Evner til at blive baade en Kunstner og Videnskabsmand.

Allerede som Dreng var det at tegne hans kæreste Beskæftigelse, som det ogsaa altid siden vedblev at være. Hans kloge, omsorgsfulde Moder var lige heldig i Valget af hans Ungdomslærer og af de unge lovende Kunstnere, der blev hans Lærere og Rejsekammerater, og hvis Hengivenhed han vandt for hele Livet. Han tilegnede sig aldrig nogen Manér, men uddannede sig ved Selvstudium og efter Naturen. Med sin idelige og skarpe Iagttagelse af Dyreskikkelsens og hver enkelt Races Særpræg og Væsen blev han en Dyretegner af første Rang og paa dette Omraade af vore betydeligste Kunstnere anerkendt som uovertruffen i Stregens Træfsikkerhed. Hans Forkærlighed for de ædle og rene Linier i Dyreskikkelsen satte Frugt i hans maalbevidste Bestræbelser for Hestens og Hundens Forædling i Forbindelse med formaalstjenlig Røgt og Pleje, og han har paa dette Omraade indlagt sig blivende Fortjenester. Men Dyrene omkring ham var ham ikke alene Objekter til Fremstilling af enhver Art, i Kunsten eller Fremføring i Dystløb; det mindste Liv, der rørte sig i Skov og Mark, havde hans Interesse og Forstaaelse, hans fine Øre opfattede Naturens svageste Pulsslæg. Dyrenes Biologi, deres Veje og Vandringer, Dyresjælen granskede han med utrættelig Flid. Mange Fagmænd har hentet Belæring hos ham ved at følge ham paa Vandring gennem de store Skove, som han elskede med alt, hvad der aander og lever i dem. Hans egne Skove var for ham ligesom en hellig

Arv fra hans berømmelige Oldefader, Statsminister Reventlow, den største Forstmand, Danmark har ejet, og hvem deres Skønhed, Kraft og Sundhed skyldes. Med nænsom Haand og kunstnerisk Sans vaagede han over Bevoksninjerne, og det er hans Ære paa dette Omraade at have knyttet de ypperste Fagmænd til sig i følgerigt Samarbejde. Han værnede om de gamle minderige Bygninger Bremerhave og Ditlevslust, og fredede Storskoven i Ludvigshave; han fortsatte sine Forfædres Gerning ved nye Skov anlæg til Gavn for Efterverdenen.

I Kunsthistorien mødtes Lensgreve Reventlows kunstneriske Sans med hans Hang til retrospektiv Betragtning. Hans Domme paa dette Omraade var altid velbegrundede, beherskede og aldrig ensidige, hvad der anerkendtes af hjemlige og fremmede, der havde gjort Kunsthistorien til Livsstudium. Et smukt Minde i Litteraturen, desværre det eneste i denne Retning, Lensgreve Reventlow har efterladt sig, er hans Billed- og Tekstværk om vor første oldenborgske Konges Besøg hos den berømte venetianske Bannerfører Colleoni. Mangt og meget fra hans Studiers Arbejdsmark, hvis Resultater vilde være blevet af Betydning for Eftertiden, om de havde set Lyset, forblev ufuldendt. Hans strenge Selvkritik, hans Grundighed, tillige ogsaa hans fornemme Beskedenhed, traadte hindrende i Vejen for yderligere offentlig Fremtræden.

Grev Reventlows historiske Sans var dyb og ægte. Den fandt rig Næring i hans berømmelige Slægts Historie, men aldrig var den præget af familieegoistisk Snæversyn eller Forfængelighed, altid søgte han med sit Kendskab til Landenes almindelige Historie fra de smaa Kanaler ud til det store Hav. Paa ham opfyldtes Goethes Ord: Vel den, der mindes sine Fædre gerne. Med sit Udsyn, sin Offervillighed og Pietet rejste han sin Slægt, dens Kreds og dens bærende Ideer et blivende Minde ved at samle dens skriftlige Over-

leveringer. Gjaldt det historisk Forskning eller Bevarelse af Fortidsminder ydede han altid en virksom Støtte. Mangfoldige og paaskønnelsesværdige er de Spor, hans stærke og sunde Pietetsfølelse har sat sig. Her skal kun fremhæves, hvorledes Lensgreve Reventlow som Bygherre paa sine Besiddelser, i fuldkommen harmonisk Samarbejde gennem fyrretyve Aar med sin Bygmester, der er til Stede blandt os i Dag, offervilligt og forstaaende har genskabt Bygningsminder af historisk og kunstnerisk Værd, for blot at nævne to, Tirsted Kirke og Trolleborgs Klosterfløj.

Lensgreve Reventlow levede sit Liv ligesom for sine Fædres Øjne; hans hele Stræben gik ud paa, i en anden Tid og i en anden Skikkelse, efter deres lysende Forbillede at virke det bedste, hans formaaede.

Paa dette Sted, hvor Sorgen og Savnet ved Grev Reventlows Bortgang har været dybest, og hvor hans Sjæl ligesom er ladt tilbage, skulde som Udtryk for Hjerternes Tak Tanken opstaa om at rejse, ikke en smuldrende Æresstøtte, men en Sten af Urfjeldet fra Fædrenes Jord til Erindring om ham, for hvem Mindet var en Hovedsag, en Hjertesag.

Saa nævner vi da for sidste Gang i en stor Forsamling af Slægt, Venner og Kendinge, der har elsket ham, sluttet ham i sit Hjerte, agtet og æret ham, det ædle og for os ufor-glemmelige Navn Christian Einar Lensgreve Reventlow. Nævner dette Navn med dets rene, lødige Klang som et vemodigt Farvel til ham og de gamle Dage, der er udrundne med ham. Vi sender i denne Mindernes Stund Tanker over til det Sted i den højtidsfulde Benedictes Lund, hvor han hviler sammen med de forudgangne, han elskte, Forældrene og hans eneste Søn. Ogsaa vi, der her er samlede, føler Trang til at sige et stille Gud ské Lov, at han fik Sejren til det Gode og til at tage sin Æres Skjold rent og uden Lyde med sig i Graven. Hans gode Aand, hans rene Vilje hvile som en Velsignelse over dem, han har ladt tilbage, og den

gamle, hæderværdige Borg, han værnede om og smykkede og berigede som sin Slægts Hjemsted og Æreminde.

Saa lader vi Dækket falde fra den Sten, der i kommende Tider skal vidne om en af Danmarks sidste store Herremænd, den fuldgode, slægtstro Ætling af de Reventlowers ædle Stamme, den der frem for nogen anden Slægt herhjemme i sig rummede Humanitetsidealet Søn efter Fader, og som gik i Spidsen i Kampen for den danske Bondestands aandelige og økonomiske Rejsning, og til hvis Navn altid vil være knyttet Mindet om Løvspringstid og Gyldenaar i vort Folk og Land.

Dermed fjernes Dækket (et Dannebrogflag) fra Stenen, der bærer Indskriften:

Lensgreve
Christian Einar Reventlow
til Minde.
Mild i Færd, sand i Tale,
dyb af Værd,
tro han værnede Ættens Ære.
1864—1929.

Efter at Salmen „Til Himlene rækker —“ var afsunget, talte Pastor Clausen, Korinth. Det havde vakt Glæde hos alle, da det blev bekendt, at der skulde rejses et Mindesmærke for Lensgreven, med hvem vi havde mistet et uerstatteligt Menneske — et Menneske, som vi, jo mere vi lærte ham at kende, kom til at agte og ære og holde af. Han var ædel i al sin Færd og et blivende Minde værd. Stenen, som nu staar her urokkeligt og fast, er et godt Billede paa Lensgreven, der var en klippefast Natur. Hvad han ansaa for Sandhed og Ret, veg han ikke fra. Havde han taget en Beslutning, skulde der meget til at rokke ham derfra.

Stenen er et skønt Minde om Greven, der havde Stenens Fasthed, men ikke Stenens Kulde. Han havde et varmt Hjerte. Derfor er det sandt, som der staar paa Stenen: „Mild i Færd.“ Han færdedes mellem os som den altid venlige og imødekommende, aldrig koldt og afvisende. Han var Adelsmanden — den, der elskede sin Adel og satte den højt. Han saa ikke ned paa noget Menneske, men var altid den samme. Han saa ikke oven fra og ned, men lige ind paa Folk.

Det staar særlig nær for mig at mindes ham fra de Tider, vi mødtes i Skolerne, hvor han var forunderlig mild overfor Børnene, hvem han elskede og saa paa med kærlige Øjne.

Han var mild i Færd, men ogsaa sand i Tale. Hans Ord kunde vi stole paa helt og fuldt.

Mest mindes vi ham som den, der elskede sin herlige Besiddelse. Vel havde han set meget paa sine Rejser, men hans Hjerte var, hvor hans Fædre havde levet. Hans Kærlighed til Slægten besjælede ham med Iver for, at de Traditioner, han havde modtaget fra sine Fædre, kunde fortsættes. Det gjorde ham bitter og gjorde ham ondt, naar Tiderne førte med sig, at de gamle Forhold ikke længer kunde bevares. Derfor var det, da han mistede sin elskede Søn, hans store Sorg, at dermed var den Gren af Slægten, hvis Overhoved han var, udslettet i den mandlige Arvefølge.

Nu staar Stenen her og taler sit stille Sprog om denne ædle og gode danske Mand. Mindet om ham vil bevares, saa længe Mennesker her paa disse Steder kender Slægten Reventlow. Mindet om ham vil Stenen bære frem. I dybeste Taknemlighed for, hvad han har været for os her paa Egnen, vil vi rejse os, idet vi paany siger: Æret være Lensgreve Reventlows Minde.

Sogneraadsformand N. Søkilde, Fleninge, traadte derpaa frem foran Stenen og udtalte, at Sognets Beboere med inderlig Glæde og Tilfredshed hilser, at de ved denne Lejlighed har faaet Lov til at lægge en Blomst baade ved Minde-

stenen her og ved Mindestøtten foran Parken ude ved Vejen for Greve Johan Ludvig Reventlow, til hvem det for Baroniet Brahetrolleborgs Bønder er naturligt at lade Tanken gaa tilbage ved denne Lejlighed. Navnet Reventlow er ikke alene et Adelsnavn i Ordets bedste Betydning, men tillige et Navn, der indeholder alt, der er stort og godt og parret med Mildhed og Kærlighed til Land og Folk. Naar vi paa den alfare Vej passerer forbi Stenen til Ære for Greve Johan Ludvig Reventlow, blotter vi i Tanken uvilkaarligt vore Hoveder. Men jeg tror, at ogsaa vi og kommende Slægter vil se hen til den smukke Mindesten, som her er rejst for Lensgreve Chr. Einar Reventlow, der havde vanskeligt ved at finde sig til Rette i den ny Tid, men saaledes gaar det vel os alle. Hvorom alting er, vil jeg gerne udtale det Ønske, at kommende Slægter ligesom os maa blive forundt at nyde disse smukke Omgivelser med alle deres Herligheder. Navnet Reventlow vil der altid staa Glans om, og et Udtryk herfor har vi i en af de Sange, der blev sunget ved Afsløringen af Mindestenen for Greve Johan Ludvig Reventlow den 14. September 1888, og hvori forekom Verset:

Ej glemmes Navnet Reventlow,
saa længe Bonden gaar bag Plov.
Saa sang alt vore Fædre;
og Reventlow'ers ædle Id
ej Dannerfolket nogen Tid
forsømme skal at hædre.

Godsinspektør Danielsen, Brahetrolleborg: Paa Arbejdernes, Funktionærernes og alle Bidragydernes Vegne overgiver jeg Slægten Stenen som et Minde om vor bedste overordnede. Æret være Lensgreve Reventlows Minde.

Enkegravinde Reventlow udtalte sluttelig følgende: „Paa Børns og egne Vegne takker jeg alle for den smukke Sten, som er rejst for min kære Mand, og for alle de gode Ord, der

er sagt om ham. Det har været et Kæmpearbejde at rejse Stenen, men Arbejdet har været en Kærlighedsgerning, og for den aldrig svigtende Kærlighed, som til alle Tider er bleven udvist, takker jeg Dem alle. Stenen skal staa som Minde om den Mand, vi alle elskede, og om den Kærlighed, der har været mellem ham og alle, som har levet omkring ham. I denne Aand vil vi bevare Stenen. Mange, mange Tak “

Den stemningsfulde Højtidelighed afsluttedes med Af-syngelsen af „Dejlig er Jorden“

